

Memo nadere informatie beschermde soorten

Datum	7 mei 2020	Van	Dimitri Emond (Bureau Waardenburg), Pauline van Veen
Onderwerp	Memo nadere informatie beschermde soorten	Telefoon	
Ons kenmerk	GO-WA-MEM-24785-	E-mail	p.veen@gralliantie.nl
Aan	Provincie Gelderland, t.a.v. Ronald Goderie en Marcel Snijder		
Kopie aan	Suzanna van Nieuwkerk, coördinator provincie Gelderland		

Provincie Gelderland heeft de Graaf Reinaldalliantie verzocht om enkele punten ter verduidelijken die van belang zijn voor de ontheffing in het kader van de Wet natuurbescherming (beschermde soorten).

In dit memo wordt de gevraagde informatie aangeleverd.

1 Hoe wordt een sterke dip in de populatie van bepaalde beschermde soorten voorkomen doordat grote delen van de dijk braak liggen

De dijkdelen die tijdens de uitvoering braak komen te liggen zijn overwegend de delen waar de dijk wordt buitenwaarts wordt versterkt, dat wil zeggen door een nieuwe dijk langs de buitenzijde van de huidige dijk te leggen. Deze oplossing is gekozen op locaties waar langs de binnenzijde veel woningen en cultuurhistorische waarden (zoals wielen) aanwezig zijn en langs de buitenzijde ruimte in de uiterwaard is. Bij de buitenwaartse versterking blijft de rest van de (opgaande beplanting in) uiterwaard behouden. De aantasting van de Cropsche Waard, de Herwijjnense Bovenwaard en Benedenwaard en de Woelse Waard is beperkt. Zie voor de gekozen afweging de Nota Voorkeursalternatief en voor het voorkeursalternatief afbeelding 13 daarin. In de kaartenatlas (i-report) is de overlap met de uiterwaarden en met de binnendijkse waarden goed te zien. Zie hieronder een voorbeeld (knipsel) ter plaatse van de overgang van de bomenrijke Herwijjnense Benedenwaard naar de smallere gras-uiterwaarden ten westen daarvan (8a – 8b).

Voorbeelduitsnede uit kaartenatlas, ter plaatse van buitenwaartse versterking dijkvakken 8a – 8b

Van waardevolle dijkvegetaties worden voor start werkzaamheden maaisel of plaggen verzameld, en later teruggebracht. De strook voor de dijkversterking is zo smal mogelijk gehouden, waarbij bestaande bosjes en bomen zoveel mogelijk zijn gespaard. Ook tijdens de uitvoering wordt nauwkeurig toegezien op het voorkomen van onnodig rooien; binnen de Alliantie is hier een specifieke persoon voor aangewezen. In een aantal dijkvakken verdwijnt een strook opgaande vegetatie, die onderdeel uitmaakt van een groter (bos)vlak. Hier blijft voldoende opgaande vegetatie behouden en ontstaat een nieuwe 'rand' met overgangszone.

Op andere locaties gaat het om grazige dijkvegetatie, eventueel in combinatie met erven. Daar waar de erven (in potentie) onderdeel zijn van territorium huismus/steenuil worden maatregelen getroffen waar ook andere (meer of minder) algemene soorten van profiteren; erfversterkende maatregelen. Daarnaast worden 100-150 nestkasten buiten het werkkerrein opgehangen ter compensatie aan verlies van broedgelegenheid. De keuze van deze kasten wordt afgestemd op de lijst van Categorie 5 soorten, die (in potentie) kunnen voorkomen.

Daar waar het alleen dijkvegetatie betreft is de huidige betekenis als bijvoorbeeld foerageergebied voor zwaluwen beperkt, en niet onderscheidend van aangrenzende (buitendijkse) terreinen, die onaangetast blijven. Op deze trajecten wordt binnendijks de schapenbegrazing gestopt. De huidige betekenis van deze begraasde dijken voor biodiversiteit in algemene zin, en dus ook foerageergebied voor vogels, is zeer beperkt. Door deze vorm van intensieve begrazing te stoppen in combinatie met gefaseerd maai-beheer ontstaat een hogere kruidenrijkdom en daarmee gepaarde gaande betekenis voor biodiversiteit.

2 Waarom worden geen effecten op categorie 5 vogels verwacht

Zie hierboven. De huidige betekenis is beperkt. Woonhuizen met bijvoorbeeld nestlocaties van huiszwaluw blijven onaangetast, stallen met nestlocaties boerenzwaluw idem. Andere gebouwbewonende soorten (bv gekraagde roodstaart) hebben – in geval van verlies van broedterrein – ruimschoots voldoende alternatieven op aangrenzende, verder van de dijk gelegen erven. Bosuil (terloops aangetroffen tijdens diverse inventarisatie rondes) broedt veelal verder van de dijk af, en niet in de rand waar eventueel bosschage verdwijnt. Dat geen sprake is van een wezenlijk effect op het foerageergebied van deze soorten is hierboven reeds beschreven.

3 Waarom zijn geen maatregelen opgenomen voor verbetering van de netwerkstructuur voor amfibieën

In de huidige situatie is sprake van een (belangrijke) kernpopulatie in en grenzend aan de Cropsche Waard. Op ruimere afstand (Tuil, Herwijnnense Benedenwaard) zijn – binnen de scope van de dijkversterking – lagere (geïsoleerde) dieren aangetroffen. Het is niet uitgesloten dat deze onderdeel uitmaken van een groter, versnipperd netwerk met bijvoorbeeld de wateren in een oude waterloop naast de rwzi langs de N830. Voortplantingswateren die door de dijkversterking worden aangetast worden ruimschoots gecompenseerd door de aanleg van nieuw leefgebied binnen dit netwerk. Het herstellen van dit netwerk valt buiten de scope van de dijkversterking, en zou aan de provincie zijn om nader in te vullen.

De dijk rond de Cropsche Waard voorzien van amfibieëntunnels (in verkeersdrempels) wordt hier afgeraden. Langs dit hele dijktraject rond deze uiterwaard vindt migratie plaats. Er is geen sprake van specifieke locaties, noch zijn er aanwijzingen gevonden van massale trek. Dat betekent een hoog aantal tunnels en volledig uitrasteren (schermen) van het hele dijktraject (binnen- en buitenzijde). De barrièreverhogende werking hiervan weegt niet op tegen de natuurwinst (minder verkeersslachtoffers).

4 Geef een bondige beschrijving van de alternatievenafweging die in het project is gemaakt in relatie tot de aantasting van natuurwaarden.

De onderstaande beschrijving is een korte samenvatting van de Nota Voorkeursalternatief.

De dijkversterking is in twee fasen voorbereid: de verkenningsfase en de planuitwerkingsfase. In deze fasen hebben de natuurwaarden een belangrijke rol gespeeld in de afweging, waarbij speciale aandacht is voor de wettelijke verplichtingen t.a.v..

- Behoud en sparen van natuurwaarden
- Zoveel mogelijk mitigeren van effecten
- Waar nodig compensatie van natuureffecten en dit vertalen in een integraal inrichtingsplan.

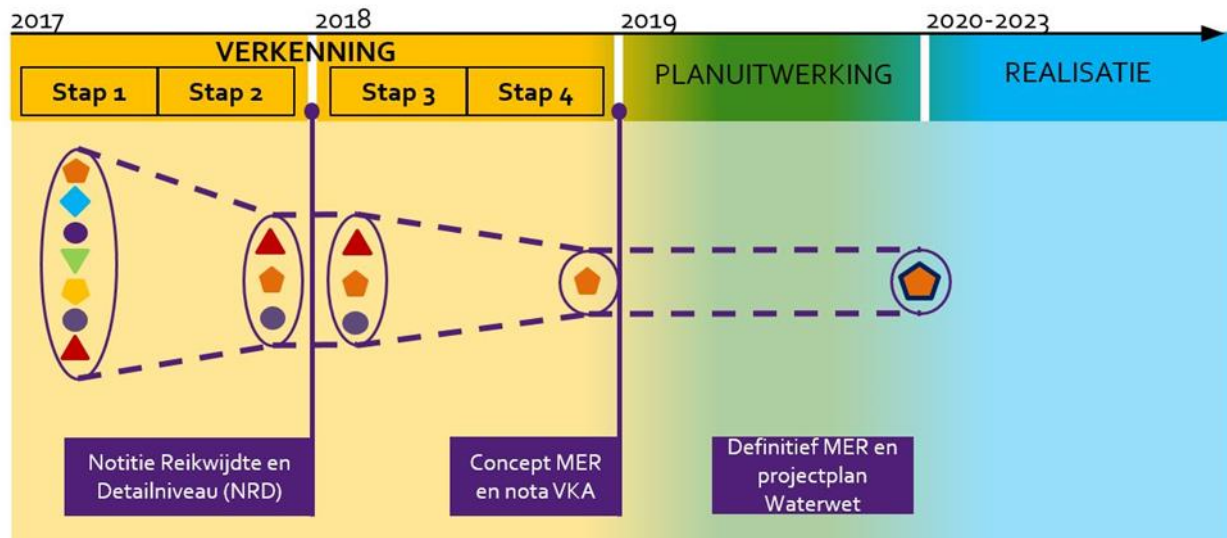
Hieronder volgt een samenvatting van de integrale afwegingen in de twee fasen.

Verkenningsfase

Doel van de **verkenning** is om een ontwerp op hoofdlijnen voor de dijkversterking vast te stellen waarin zo goed mogelijk rekening is gehouden met alle maatschappelijke belangen en randvoorwaarden: het voorkeursalternatief.

De belangen en randvoorwaarden waar rekening mee is gehouden zijn onder meer het behoud van woningen, het behoud en de ontwikkeling van cultuurhistorische en landschappelijke waarden en het behoud van natuurwaarden. Zie voor een uitgebreide omschrijving de Nota Voorkeursalternatief en het concept-MER.

In de verkenning zijn stapsgewijs keuzes gemaakt.

In stap 1 zijn mogelijke oplossingen voor de dijkversterking in kaart gebracht.

In stap 2 zijn uit de mogelijke oplossingen kansrijke oplossingen per dijkvak geselecteerd. Bij het bepalen van de kansrijke oplossingen zijn 3 principes gebruikt:

1. Bepalen no go's: locaties waar grote waarden of belemmeringen liggen waardoor bepaalde oplossingen niet mogelijk zijn;
2. Het toepassen van de voorkeursvolgorde voor een veilige dijk van Waterschap Rivierenland;
3. Rekening houden met het dijkprofiel in aangrenzende vakken.

Voor de bepaling van de kansrijke oplossingen zijn allen natuurwaarden geïnventariseerd en beoordeeld. Op basis daarvan is het Natura 2000 gebied Rijswaard als no go aangemerkt en buitendijkse grondoplossingen daar op voorhand afgevalen.

In de Notitie Reikwijdte en Detailniveau, die op 21 maart 2018 is gepubliceerd, zijn per dijkvak de kansrijke oplossingen gegeven en onderbouwd.

Uit de kansrijke oplossingen zijn 3 alternatieven samengesteld door het combineren van de kansrijke oplossingen per dijkvak tot een dijkversterking voor de hele dijk:

Alternatief 1: Maximaal binnenwaarts, behoud ruimte voor de rivier en natuur

Alternatief 2: Maximaal buitenwaarts, binnendijkse waarden sparen

Alternatief 3: Minimaal ruimtebeslag, behoud van de bestaande waarden en huidige ligging van de dijk

In stap 3 van de verkenning zijn de alternatieven voor de dijkversterking onderzocht. Hierbij zijn de ontwerpen uitgewerkt en de milieueffecten (inclusief de effecten op natuur) van deze alternatieven in kaart gebracht in het concept MER.

De uitwerking en de effecten van alternatieven zijn voorgelegd aan de ambtelijke begeleidingsgroep en de klankbordgroep en vervolgens aan de bestuurlijke begeleidingsgroep. Hieruit is een afweegkader naar voren gekomen waarmee het Voorkeursalternatief is samengesteld. Belangrijke uitgangspunten in dit afweegkader zijn het sparen van woningen en het sparen van cultuurhistorische waarden. Hierdoor is op een aantal locaties gekozen voor buitendijkse grondoplossingen en het compenseren van rivierkundige effecten en effecten op natuurwaarden.

In stap 4 is, op basis van de milieueffecten en de reacties van stakeholders en begeleidingsgroepen, op basis van het afweegkader een Voorkeursalternatief samengesteld.

Het voorkeursalternatief bestaat uit een combinatie van versterking in grond en van langsconstructies. Het gaat om ongeveer 6 km binnenwaartse versterking in grond (waarbij de dijk zoveel mogelijk aan de landzijde wordt versterkt), 9 km buitenwaartse versterking in grond (waarbij de dijk zoveel mogelijk richting de rivier wordt versterkt) en 6 km langsconstructies (waarbij de dijk door middel van constructies zo klein mogelijk wordt gehouden).

Bij de inpassing van het Voorkeursalternatief is verder gewerkt aan mitigatie, het beperken van natuurwaarden waar mogelijk en het compenseren van de rivierkundige effecten en natuurwaarden middels de herinrichting van een aantal uiterwaarden.

Van dit Voorkeursalternatief zijn de milieu-effecten in kaart gebracht ten opzichte van die van de drie Alternatieven Maximaal binnenwaart, Maximaal buitenwaarts en Minimaal Ruimtebeslag.

Op 16 oktober 2018 is door het College van Dijkgraaf en Heemraden (CDH) van Waterschap Rivierenland het Voorkeursalternatief voor de Dijkversterking Gorinchem-Waardenburg vastgesteld.

Planuitwerking

In de planuitwerking is het Voorkeursalternatief uitgewerkt tot een definitief ontwerp (DO) en zijn de effecten van de dijkversterking meer uitgebreid in kaart gebracht in het Milieueffectrapport. Daarnaast is de mitigatie en compensatie verder uitgewerkt.

Tijdens de verkenningsfase werd duidelijk dat het ontwerp van de dijk een grote impact op de omgeving zou hebben en dat de kosten substantieel hoger zouden worden dan het bedrag oorspronkelijk begroot. De nieuwe veiligheidsnorm, die sinds 2017 landelijk geldt, speelt hierbij een belangrijke rol.

Daarom is vanaf eind 2017 (grond)onderzoek opgestart om meer basisgegevens voor het ontwerp van de dijk te verkrijgen. Vervolgens is de periode direct na het vaststellen van het voorkeursalternatief (VKA) gebruikt om kennis te ontwikkelen over het toepassen van de nieuwe rekenregels en de uitgangspunten voor het ontwerp van de dijk te verfijnen.

De combinatie van meer kennis over de ondergrond, aanscherping van uitgangspunten en detaillering leidt tot een lager en slanker dijkontwerp, waarbij met name de bermen vrijwel overal minder breed worden.

De effecten op de natuur zijn daardoor ook kleiner dan die van het Voorkeursalternatief. De bebouwing (bijgebouwen) en de erfbeplantingen langs de binnenzijde van de dijk blijven grotendeels gespaard. Het DO raakt minder buitendijks gebied, zodat ook de benodigde rivier- en natuurcompensatie kleiner zijn dan bij het VKA.